

Pirmas Lietuvi Katalik mokslinink ir mokslo m g j suvažiavimas

vyk s Kaune 1933 na. vasario m n. 27—28 dienomis.

Suvažiavim organizavo Lietuvi Katalik Mokslo Akademija, o pa-ruošiamuosius darbus atliko tam reikalui specialiai sudarytas komitetas iš profesori : prorektorius Bl. snio, Pr. Dovydai io ir J. Ereto. Suvažia-vimas gausus. Jame, turin iam pratiesti gaires ateities veikimui, dalyvauja •rinktin s Lietuvos katalik mokslin s j gos. Juo didelio susidom jimo pa-rod o ir Lietuvos bažnyt in vyriausy b ir platesn katalik visuomen .

L

VASARIO 27 D., PIRMADIEN

1. *Pamaldos student bažny ioje*

Suvažiavimas buvo prad tas vasario 27 d. iškilmingomis pamaldomis student bažny ioje. ia Šv. Mišias ir gedim sias pamaldas už mirusius katalikus mokslininkus atlaik , tam pat momentui pritaikint pamoksl pa-sak prof. kan. B. snys. Kan. snys nagrin jo mokslo ir religijos san-tyk , rodydamas, kad tarp mokslo ir religijos nesutarimo n ra ir negali b ti, nes abiej galutinis tikslas veda ties , pat Diev . Pamald metu giedojo V. D. Un-to ateitinink choras, p. A. Maka ino diriguojamas.

2. *Pirmas plenumo pos dis Metropolijos kunig seminarijos sal je*

Po pamald dalyviai susirinko Kauno Metropolijos Kunig semina-rijos didži j sal . Suvažiavim atidar L. K. Mokslo Akademijos pirmi-ninkas prel. A. Dambrauskas-Jakštas.

garb s prezidium buvo pakviesti: J. E. Arkiv. Metropolitas J. Skvi-reckas, Šv. T vo nuncijat ros charg d'affaires Mgr. A. Arata, J. E. vysk. Staugaitis (Telšiai), J. E. vysk. Paltarokas (Panev žys), J. E. vysk. Rei-nys (Vilkaviškis), V. D. Un—to Rektorius prof. epinskis, profesoriai St. Šalkauskis ir Pr. Dovydaitis ir p. A. Stulginskis, kuriam esant Lietuvos Respublikos Prezidentu buvo kurtas Lietuvos Universitetas ir Žem s kio Akademija Dotnuvoje.

Darbo prezidium sudar : prof. Pakštas (Kaunas), prel. Borisevi ius (Telšiai) ir Dr. A. Juška (Biržai), o sekretoriat — Dr. Ig. Skrupskelis ir Pr. Montvydas (abu iš Kauno).

Prel. A. Dambrauskas-Jakštas, atidarydamas suvažiavim , pasak ši kalb :

„J s Ekscelencijos, Kilnusiis Šv. T vo Atstove, Didžiai gerbiamosios ir gerbiamieji šio suvažiavimo dalyviai, brang s jaunuoliai.

Man tenka didel garb atidaryti š pirm j lietuvi katalik mokslinink ir mokslo m g j suvažiavim . Mokslo ir mokslinink svarb ši dien pasaulis mielai pripaž sta. Iš mokslo ir mokslinink daug kas n n laukia net dabartinio krizio pašalinimo. D liai to Amerikoj dabar daug kalbama ir rašoma apie tai, kad vairi pasaulio valdyti nemok jusi demokrat , plutokrat , proletarokrat viet tur t užimti vieni tik t e c h n o k r a t a i , t. y., geriausi vairi pritaikom j moksl mokovai, specialistai.

M s išmanymu, pasaulio valdytojai gali sau rasti moksle daug sunaudotin , brangi nurodym . Ta iau artimiausiu mokslo uždaviniu, kaip buvo, taip ir liks, ne pasaulio valdymas, bet *tyras tiesos ieškojimas*. Ji surasti labai garbinga, bet -užtat ir labai nelengva. Apie ties gražiai yra išsitar s žymus rus poetas grafas Aleksiejus Tolstojus:

Ei tu, tiesa, mo iut tiesuž l :
Aukšta tujen ir pla iai stovi.
Neapvažiuojama tu aplink ne per šimt met .
Pažvelgus tave, kepur krenta...

Iš tikr j , beiškodamas tiesos, šiandienis mokslas stengias visk apimti: jam r pi ir tai, kas buvo, ir tai, kas yra, ir tai, kas bus, ar bent tur t b ti; jis tiria ne vien realyb , bet ir galimyb s bei tikimyb s sritis. D liai to mokslas n dien yra labai išsišakoj s. Padarytoj prieš šimt met garsaus fiziko Amp re'o ir žymaus matematiko kun. Moigno moksl klasifikacijoj¹ aš suskai iau šimt vairi moksl pavadinim , vadinasi, tiek pat ir mokslo šak . Šiandien j skai ius, be abejo, dar didesnis. Visi mokslai turi žmonijai savo svarb , visi jie yra brangintini d l gl - din i juose tiesos perl ; n vieni iš j negalima atmesti bei paniekinti. Tai yra vis pripažintas teigimas. Bet antra vertus, taip pat yra faktas, kad visi tie mokslai, net genialiausio enciklopedisto galvoj jau nebesutelpa. Vadinasi, prieinam priešingyb : moksl tokia daugyb , kad jie tiesiog nebeapriami. Kas gi daryt?

tai pasaulis jau senai yra atsak s: vieton šimto moksl apžioti nevaliojan i enciklopedist , *testoja darban šimtas mokslinink specialist* , ir jiems apsidirbti su visomis mokslo šakomis nebus persunku. Kitaip sakant, vieton individualio enciklopedizmo reikia griebtis *mokslinio kolektyvizmo*. Taip daro viso pasaulio akademijos, universitetai ir kitokios aukšt j moksl staigos.

Mokslo kolektyvizmas dar ir tuo yra geras, kad jis ne tik visus mokslus apžioja, bet ir mokslo darb s kmingiau organizuoja, tvarko, kurdamas mokslui reikalingas staigas, vairias laboratorijas, muziejus, kolekcijas, ieškodamas l š joms pataikyti, pl sti ir t. t.

Lietuvi Katalik Mokslo Akademija nuo pat savo atsiradimo yra gerai supratęs mokslo kolektyvizmo svarbum . Ji žinojo, kad vienas mokslininkas, kaip ir vienas kareivis karo lauke, ne k bereiškia. Jai buvo aišku, kad jei, apskritai, vargas yra žmogui vienam, tai dar didesnis vargas mokslininkui, kai jis pasijunta paliktas *pats sau vienas*. D liai to L. K. Mokslinink Akademija pirm ja savo pareiga ir *palaik lietuvi mokslinink sub rim vien mokslo kolektyv* .

Bet norint m s mokslininkus katalikus suburti, reik jo pirma sužinoti, *kiek ir koki mes j turim*; kitaip sakant, reik jo pirma sustatyti m s *mokslo paj g inventori*us. Jam sudaryti tinkamiausia priemon atrod — lietuvi katalik mokslinink suvažiavimas.

To suvažiavimo id ja L. K. Mokslo Akademijos Valdyboj buvo kilus jau prieš penket met (1927 m.), bet vykdyti ji teprad ta vos praeito (1932 m.) lapkri io pradžioj. Siam suvažiavimui organizuoti buvo išrinktas atskiras komitetas, kuris, prof. Dr. snio vadovaujamas, ir atliko savo darb labai uoliai ir sumaniai.

D l gal jimo gal jo, žinoma, ir š darb sibrauti vienas kitas netobulumas ir net klaida; gal jo tas ar kitas m s mokslininkas katalikas negauti pakvietimo š suvažiavim , d liai Akademijos tur to liet. kat. mokslinink s rašo nepilnumo. Jei tai iš tikr j b t vyk , komitetas labai apgailėstauja ir prašo gerb. mokslinink tuo ne sižeisti, bet tuojau toj ar kitoj sekcijoj siregistruoti, ir j pavard s ateinan iam suvažiavime nebus pamirštos.

¹ Moigno, Les splendeurs de la foi, t. III, p. 1484.

Šiaip jau š suvažiavim m s visuomen yra sutikus palankiai. Jam pritar mielai ne vien m s šviesuomen , bet ir aukštoji Bažny ios hierarchija. J. E. Kau no Arkivyskupas-Metropolitas J. Skvireckas nuoširdžiai laimino šio suvažiavimo sumanym ir jo organizatoriams link jo kuo geriausio pasisekimo. Kiti Lietuvos Ganytojai ne tik atsiunt raštu savo pritarim , bet ir dav vien kit praktišk nurodym bei patarim . Laikau savo miela pareiga juos ia šiam gerbiamam susi rinkimui priminti.

Prad sim nuo J. E. arkivyskupo *Pr: Karevi iaus*. Jis pataria:

1) suvažiavimo metu sužinoti, kas k yra jau paruoš s spaudai, ar pasiimt paruošti ;

2) surasti spaudintiniems veikalams leid j , sudaryti prie L. K. Mokslo Aka demijos spaudos fond ;

3) Teologijos-Filosofijos Fakulteto profesoriams pataria išstatyti parodoj savo lekcij bei j santrauk rankraš ius; vienas kitas parodos lankytojas „gal pasira gint suteikti l š j išleidimui, ypa t veikal , kuri Teologijos-Filosofijos Fakul tetas negali apsiimti savo pinigais leisti“.

J. E. Panev žio vyskupas *K. Paltarokas* yra nurod s, kad šio susivažiavimo ir tolesni L. K. M. Akademijos darbo eiga tur t laikytis šios tvarkos:

1) Pirmiausia reikt rinkti davinius: k mes kiekvienoj mokslo srityj jau tu rime ir kas mums už vis b t reikalinga padaryti. 2) Tai nusta ius, reikt nuži r ti, kas k ir kada pagamins, kad grei iau b t užtvertos visos spragos katal. mokslo srityje. Tai b t gryojo mokslo tyrin jimo ir jo pritaikymo reikalas. 3) Neužsi rausiant vien teorijose, reikt t sekti kasdienis gyvenimas: perijodin spauda, mo kykl vadov liai, knygynai, radiofonas, kinai, filmos. 4) B tinas dalykas, pasiskirs ius sritimis, reaguoti spaudos sišokimus prieš katalik ideologij , priži r ti moksl vadov lius, knygynus, skverbtis radiofon su paskaitomis, judinti katali kišk film ir kin reikal .

Didžiai gerb. Telsi vyskupas *J. Staugaitis* si lo suvažiavimo program traukti tarp kitko du svarbiu dalyku:

1) Tai apologetikos reikalas m s spaudoje. Mat, kairioji spauda daug pri rašo, o mes nereaguojam. O juk *qui tacet, consentile videtur*: M s jaunimas ieško atsakymo kairi j daromus m s religijai priekaištus. — 2) Tai grožin s m s literat ros kritika. Jos pas mus labai maža. Tuo tarpu m s beletristikoj šiandien pasirodo daug netikusi dalyk , kurie tur t b ti vertinti Bažny ios mokslo šviesoj.

Gautas taip pat ir iš J. E. Kaišiadori vyskupo *J. Kuktas* malonus laiškas, ku riame teisingai pasteb ta, kad mums nereik t tenkintis vien knyg leidimu, bet r pintis, kad katalikiškias mokslas b t populiarizuojamas ir gyvu žodžiu, ruošiant vairiose vietose perijodinius kursus ir paskaitas, kadangi priešingas jam (t. y. ne-katalikiškias) mokslas tuo b du yra platinamas.¹

Visi šitie m s Ganytoj pasteb jimai, nurodymai bei pageidavimai yra labai svarb s ir brang s. D liai to aš ir tikiuosi, kad šio I-jo liet. kat. mokslinink su važiavimo atitinkamose sekcijose bus rimtai apsvarstyti, labiau konkretizuoti ir rezoliucij formoj paskelbti.

Be m s Ganytoj nepašykšt jo savo patarim ir kiti šio suvažiavimo r m jai ir šalininkai. Vieni t patarim lie ia šio suvažiavimo tvarku, kiti — pa ios L. K. M. Akademijos organizacij ir veikim , tretii — vairius pašalinius dalykus. Tarius b si ne pro šal nurodžius ia bent svarbesnius ius iš provincijos mums atsi stus pasi lymus ir patarimus.

Iš didžiai gerb. kun. *M. Krupavi iaus* gauta laišk , kuriuose jis pareiškia nuo mon , kad b t geriau, jei suvažiavimas tur t daugiau praktišk , organizacin pob d — pa iai L. K. Mokslo Akademijai pagyvinti, išjudinti, o ne grynai teoretin . D liai to jis si lo suvažiavimo tvarkon d ti atitinkam punkt , kurie leist susi rinkusiems svarstyti rezoliucijas, daryti nutarimus, duoti galimyb s kalb tis praktiškais reikalais. Atsakydamas tai, aš turiu garb s pareikšti, kad m s organiza cinis komitetas yra tai atsižvelg s, kaip tai gerb. klausytojai patys gali pamatyti iš šio suvažiavimo programon d tos 7-me puslapy pastabos.

¹ Suvažiavimo darbams prasid jus, gauta malonus sveikinimo laiškas ir iš J. E. Vilkaviškio vyskupo A. Karoso. Taigi, šis pirmasis liet. kat. mokslinink suvažia vimas rado visos m s hierarchijos pritarim .

Pažym tina taip pat kun. K. Barausko pastaba apie kaskart vis labiau stipr - jan ios neutralios spaudos blog tak m s inteligentijai ir apie did l reikalini - gum populiar i knygel i religin s ideologijos klausimams aiškinti.

Didžiai gerb. p. B t nas yra nurod s ištis eil svarstyti labai svarbi reikal :

1) j pirmas — tai moksliskai ginti Klaip dos krašto lietuviškumas prieš vo - kie i germanizatori pseudomoksliskus prasimanymus. — 2) geriau tvarkyti m s mokyklos vadov li leidimas ir rengti vadov linink kadr . — 3) uoliau tyrin ti m s archeologij , seniaus i Lietuvos istorij ir net prehistorij . — 4) kreipti vyresnyb s d mes *lietuvi kalbos žodyno* redagavim , geresn tautosakos ko - misijos tvarkym . — 5) reikalauti iš m s rašybos komisijos darb didesn s vie - sumos ir nesidangstymo paslaptimi. — 6) pagalvoti apie lietuvišk *pavardži ir vietovardži žodynus*, o taip pat ir apie m s savivaldybi , kontor , iškab , radio, teatro kalbos taisy m ir t.t.

Iš vis t nurodym , patarim , pasi lym , Gerbiamieji, patys matot, kad m s visuomen yra labai šiuo m s suvažiavimu susidom jus ir *daug ko iš jo laukia*. Jei jis nors tik pus vis t pageidavim vykins, jau bus lietuvi katalik akcijos srity atliktas didelis svarbus darbas. B t gera, kad tie m s visuomen s l kuria - vimai nelikt apvilti.

Aš neabejoju, kad Tamstos visi nuoširdžiai to trokštat. D liai to man nieko daugiau nebelieka, kaip baigiant š žengiam j savo žod prisid ti prie to bendro vis troškimo ir karštai palink ti, kad nuo šio I—jo L. K. mokslinink ir mokslo m g j suvažiavimo prasid t Lietuvoje *nauja mokslin s k rybos era*. B iau tikrai laimingas, jei garb s m s mokslininkai, šio suvažiavimo pažadinti, kibt uoliau savo studijas, vieni, kaskart skais iau nušviesdami m s praeit , kiti s kmingiau ieškodami gl din i Lietuvos žem j mineralini turt , tret i, geriau vertindami k - rybines m s tautos paj gas, kiek jos apsireiškia lietuvi kalboj ir tautosakoj, o visi, kiekvienas savo srity, ieškodami vien tik tiesos, kad prieit prie galutin os išva - dos, jog *tikras mokslas* niekuomet *neprieštarauja tikrajam tik jimui*, nei tik jimas — mokslui, kad vienas ir antras duodas suvedami gražion sintez n, kaip tai yra dailiai rod s garsusius rus filosofas VI. Solovjovas, nes juk vieno ir antro tiesos plaukia iš to pat absoliu ios tiesos šaltinio Dievo, kurs dėl iai to ir ne be reikalo *yra* vadinama *Scientiarum Deus* — moksl Dievas. Prie to giliausio sitikinimo pri j , mes visi tapsim ir tikri mokslininkai ir tikri katalikai, *tikros pilnutin s tiesos tarnai, gerb - jai ir myl tojai*. Dieve, pad k visiems Tamstoms laimingai to pasiekti. Tai yra ne vien mano, bet ir visos L. K. M. Akademijos nuoširdžiausias link jimas.“

Toliau pirmininkaujantis prof. K. Pakštas si lo suvažiavimo darbams tvarkyti š r e g u l i a m i n :

„1. Suvažiavimui tvarkingai praveisti laikomasi šio reguliamino, kuris privalomas tiek plenumo, tiek sekcij pos džiuose.

2. Šio reguliamino gyvendinimu r pinasi suvažiavimo (resp. sekcijos) darbo prezidiumas.

3. Suvažiavimo dalyviai skirstomi narius ir sve ius. Suvažiavimo na - riais yra tur nario biliet . Nariai turi teis balsuoti.

4. Nariai laisvai gauna žod šio reguliamino ribose. Be pilnateisi nari suvažiavime dalyvauti leidžiama ir sve iams, kurie turi tur ti orga - nizacinio komiteto kvietim . Sve iai gali kalb ti gav prezidiumo leidim . Sve iai nebalsuoja.

5. Kiekvienas suvažiavimo dalyvis tuo pa iu klausimu gali kalb ti ne daugiau dviej kart . Balsas duodamas užsirašiusiems prezidiume iš eil s. Paskutinis žodis priklauso prelegentui.

Pastaba: Faktinoms pataisoms, pastaboms prie tvarkos ir nepa - prastiems pranešimams balsas duodamas be eil s.

6. Kalbama tik iš paskirtos vietos.

Pastaba: Prezidiumui leidus, galima kalb ti ir iš savo vietos.

7. Kalb tojai prašo balso rašteliais. Suvažiavimo nutarimu kalb toj eil gali b ti uždaryta bei kalb jimo laikas apribojamas.

8. Pirmininkaujantis turi teis daryti pasteb jimus kalb tojui, jei šis:

a. nesilaiko nustatytos tvarkos, b. kalba ne tem arba kartoja pasakytas mintis, c. savo kalba k nors žeidžia.

9. Sveikinti leidžiama tik raštu. Išimtis daroma garb s prezidiumo nariams, kurie gal s sveikinti ir žodžiu.

10. Suvažiavimui vadovauja ir atstovauja darbo prezidiumas. Be darbo prezidiumo, tikslesniam suvažiavimo darb tvarkymui renkamos komisijos.

11. Prezidiumas ir komisijos veikia tik suvažiavimo sesijos metu.

12. Visi reikalai, kurie, eidami išrinkt komisij kompetencij , neapsvarstyti komisijose, suvažiavimo plenumo nenagrin jami.

13. Visi sumanymai, rezoliucijos ir pasi lymai duodami raštu.

14. Nutarimai priimami paprasta bals dauguma.

15. Paskait ilgumas ne daugiau 45 minu i . Pranešimo ilgumas ne daugiau 20 min. Paskaitai ar pranešimui prailginti reikalinga suvažiavi- mo sutikimas.

Pastaba: Prezidiumas prailginti paskait ar pranešim gali ir neleisti, jei tokiu prailginimu b t trukdoma suvažiavimo eiga.“

Reguliamas suvažiavimo priimamas.

Toliau seka s v e i k i n i m a i .

Vos tik suvažiavim prad jus, jo garbinguosius dalyvius pasveikino giesm s garsais Metropolijos Kunig Seminarijos choras, kun. B. Chomskio diriguojamas, sugiedoj s kan. T. Brazio „Exultate iusti“.

J. J. E. E. Vyskup vardu suvažiavim sveikina J. E. Kauno Arkivys- kupas — Metropolitanas J. Skvireckas: Jis sakosi džiaugi sis, kad toks suvažiavimas buvo sušauktas. Tai bus geriausias atsakas priekaištus, es Kat. Bažny ia priešinasi mokslui. Antra, šis suvažiavimas esanti viena iš t grandži , kurios sudaro Kat. Bažny ios gyvenim . Mokslininkai ir mokslo m g jai yra didžiosios Bažny ios akcijos lyg koks vainikas. Iš to galima tik tis ir Dievo didesn s garb s ir m s t vynei daugiau naudos, ypa moralin s, nes mokslas yra tvirtas gyvenimo ramstis. Vyskup vardu reiškia suvažiavimui gražaus pasisekimo, geriausi link jim ir prašo Diev palaimos jo darbams.

Vytauto Didžiojo Universiteto vardu suvažiavim sveikino jo rektorius prof. epinskis. Jo Magnificencija pareišk s savo pagarb Lietuvos mokslo Nestorui — prel. A. Dambrauskui, pabr žia: dideli yra Katalik Bažny ios nuopelnai vakar Europos civilizacijai, kuri iš esm s krikš io- niška. Katalik Bažny ia buvo vakar Europos civilizacijos k r ja ir mokslo glob ja, ir to vaidmens n ra nustojusi ir dabar. Tas pas, mano sveikintojas, kuris vyrauja šioj konferencijoj, pad s šalinti tuos nesusi- pratumus, kurie kartais gal jo aptemdinti mokslo ir religijos santykius, nes iš tikro galutinis tiek religijos, tiek svietiš k j moksl tikslas yra tas žodis, kuris puošia suvažiavimo program , b tent, „Veritas Domini manet in aeternum“.

Lietuvos Katalik Universiteto vardu suvažiavim sveikino jo rek- torius J. E. Vyskupas Me . Re in y s. Savo kalboj pažym jo, kad m s tautoj reikia daugiau j g suburti mokslo darbui. To darbo pakaks ne tik Vytauto Didžiojo, bet ir Katalik Universitetui ir L. K. Mokslo Akade- mijai, ir dar visai eilei kit mokslo institucij . Antras svarbus dalykas es s ta laisv , kuri duoda Katalik Bažny ia mokslininkams ir mokslo

darb dirbantiems. Bažnyia yra net kaip dogma pažymjusi, kad visi mokslai kiekvienas turi savo sritį ir savo metodus. Vadinasi, garantija ir mokslui ir kiekvienam mokslininkui nepaprastai didelė. Kitur sakoma, kad Bažnyia remia mokslą ir meną. Tačiau maža to — Bažnyia net veria dėtis prieš mokslo pažangos.

Raštu ir telegramomis suvažiavim sveikino J. E. Švietimo Ministeris p. K. Šakenis, J. E. Arkiv. Pr. Karevičius M. J. C., J. E. vysk. J. Kukta, daug organizacij ir privačių asmenų.

J. E. Švietimo Ministeris inž. K. Šakenio telegrama:

„Negalimas asmeniai atvykti suvažiavimo atidarym, širdingai sveikinu pirmąjį katalikų mokslininkų ir mokslo mągytojų suvažiavimą, linkdamas skmingos kloties, sklaidžiant ir vystant mokslą.“

J. E. Arkivysk. Pr. Karevičiaus laiškas:

Marijampol, 1933. II. 26.

„Nuoširdžiai sveikinu pirmąjį Lietuvių Katalikų Mokslininkų ir Mokslo Mągytojų suvažiavimą. Linkiu, kad tokie suvažiavimai dažniau vyktų. Sveikinu mokslininkus jau pateikusius savo darbo vaisius plačiai visuomenei, savo mokslo veikalus jau išspausdinusius. Sveikinu ir tuos, kurie mokslo veikalus yra jau spaudai paruošę ar juos jau ruošia. Sveikinu galop mokslininkus gausiam skaičiui pasirodžiusius šiame suvažiavime paskaitas daryti. Linkiu suvažiavimui surasti lėšas paruoštiems spaudai veikalams, o taipgi minėtoms paskaitoms išspausdinti. Būt malonu ir naudinga, jeigu Akademijos nariai gautų kasmet jo būgiję vykusių paskaitų bent santrauką, drauge su darbuotais apyskaitais ir narių sąrašą. Tai glaudžiau mūsų mokslinę sąjungą suburti katalikišką darbą.“

J. E. Kaišiadorių Vyskupas Juozapas Kukta:

Kaišiadorys, 1933.11.25.

„Gerbiamieji...

Atvykote iš Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suorganizuotą pirmąjį Lietuvių Katalikų Mokslininkų ir Mokslo mągytojų suvažiavimą. Šis žygis vieni vadina ofenzyvą, kiti defenzyvą. Aš nenorėčiau tokiu pavadinimu jus apdovanoti. Jis paėina iš to, kad kai kurie klaidingai suprasdami patį mokslą, iškraipydami mūsų vartotą kaip kokį ginklą prieš kitą, manančius ir prieš patį Tiesą. Aš sveikindamas Jus, mano Brangieji, pasakyčiau, kad Jūs nereikalaujate būti nei ofenzyvos nei defenzyvos stovy, nes, tikrą mokslą skleidžiamieji, nešate žmonių gyvenimui tik taiką ir šviesą, o ne karą šmėklą. Taip darbuodamiesi Jūs tik savo pareigą atliekate, nes ne kam kitam mokslus gijote, kaip tik tam, kad savo brolius šviestumėte. Todėl visiems dalyviams nuoširdžiai linkiu, kad šis pirmasis suvažiavimas nebūtų paskutinis ir kad Jūs darbuotumėte remiantis, apie nenorintį klausyti Tiesos balso, būtų galima pasakyti tai, kas šv. Povilo yra pasakyta laiške romėnams (X, 18) apie žydų tautą: „Argi jie negirdėjo? Juk gi jie balsas iš jo vis žemė ir jo žodžiai iki skritulio žemės kraštų“. Tai gi dar kartą linkiu nuoširdžiai Jums ištvėręs Tiesai apaštalauti ir Dievo palaimos sumanymams vykdyti.“

Suvažiavimas iš savo pusės nutaria pasveikinti Šv. Tėvą per J. E. Arkivyskupą -Metropolitą Skvirecką:

Šventam T vui išsi sta telegrama:

Eminentissimo Cardinali Pacelli, Città dei Vaticano.

Trecenti catholici in diversis scientiis saecularibus et sacris versati vel ampliore studio eas prosequentes ab academia scientiarum Catholica Lithuanie hisce diebus Kaunam convocati, ut consotiatii viribus operam navent, ad pedes beatissimi Patris venerabundi se provolvunt, fidelitatem devotionemque filialem ecclesiae ac Summo Pontifici profitentes atque benedictionem Apostolicam sibi suisque laboribus humillime implorantes.

Skvireckas Archiepiscopus Kaunensis

š pasveikinim suvažiavimas 1933 m. kovo m n. 4 d. yra sulauk s tok atsakym :

ARCHEVÊQUE SKVIRECKAS, KAUNAS.

AUGUSTUS PONTIFEX MAGNOPERE DILEXIT PIUM OBSEQUIUM CATHOLICIS VIRIS SCIENTIARUM CULTORIBUS ISTUC CONGRËGATIIS EISDEMQUE BENEDICENS EXOPTAT UT EXCOLENTES VERUM UBERIUS USQUE AMPECTANTUR ET CATHOLICAE FIDEI INSINITER PROSINT.

CARDINALIS PACELLI.

Toliau eina rezoliucijos, komisij rinkimai. Išrenkami Doc. B. Vitkus (Dotnuva), Dr. J. Grinius, mok. J. Ambrazevius, kun. Barauskas ir mok. St. Barzdukas (Prienai).

Po to seka paskaitos: Prof. *J. Eretas* skait tema: „Katalik mokslinink darbuot bei susiorganizavimas svetur ir darytinis mums išvados“¹ ir prof. *Pr. Dovydaitis* apie „Ši dien mokslini min i krypt ir mokslinink pasaul ži r.“

Po paskait prof. kan. *B. esnys* atidaro Lietuvi Katalik Mokslinink rašt parod, pažym damas, kad paroda yra kukli. Nors ji ir nepilna, bet bendrais bruožais vis d lto parodo, kas ir kuriose srityse katalik mokslinink Lietuvoj yra nudirbta.

Paroda domi ir dalyvi gausiai lankoma. Knygos išstatytos T. T. J zuit namuose.

3. *Sekcij pos džiaiai.*

Popiet jo penki sekcij pos džiaiai šia tvarka:

a. *Filosofijos pedagogikos.*

(Vadovauja Dr. Kl. Ruginis. vyksta T v Marijon sal j, Laisv s ai. 61). — a. „Philosophia perennis ir jos aktualumas m s laikais“ — Dr. L. Bistras. — b. „Moderniosios pedagogikos pagrindin s linkm s ir mus tautos ugdymas“ — Dr. Kl. Ruginis. — c. „Pirmojo skyriaus tikybos programa ir jos tr kumai“ — Kun. K. Žitkevius. — d. „Profesin atranka“ — K. Kochas.

b. *Istorijos.*

(Vadovauja Kun. Seminarijos Rektorius kan. Pr. Penkauskas. vyksta Metropolijos Kunig Seminarijos bibliotekoj, a. „Kasin jimai Apuol j“ _____

¹ *Prapl st šios paskaitos tekst ži r. šio leidimo pradžioje.*

Kan. Pr. Žadeikis (Skuodas), b. „Lietuvos istorijos versmi leidimas“ — Doc. Pr. Penkauskas. c. „Lietuvos istorijos žem lapai ir atlaso reikalas“ — Doc. Pr. Penkauskas.

c. *Teis s (teisinink)*.

(Vadovauja pris. adv. Doc. A. Tum nas. vyksta T v J zuit Namuose)
a. „Bažny ios ir valstyb s suverenumas“ — Ed. Turauskas. — b. „Teisin s s mon s vystymosi s lygos“ — Doc. A. Tum nas, c. „Katalik teisinink intelektualinio darbo programa ir organizacija“ — Doc. A. Tum nas.

d. *Socijalini bei ekonomini moksl .*

(Vadovauja Dr. J. Urmanas. vyksta T v J zuit namuose) a. „Idealistin socijologija“ — Dr. G. Valan ius, b. „Dabartin s kio sistemos kri zis ir naujieji bandymai“ — Dr. J. Urmanas.

e. *Medicinos*.

(Vadovauja Dr. A. Gylys. vyksta T v J zuit namuose) a. „Pami dor sarkomas“ — Gyd. A. Starkus, b. „Endokrinin s liaukos ir j reikšm žmogaus organizmui“ — gyd. E. Draugelis (Suvalk Kalvarija).

4. *Maironio min jimas ateitinink sal je*

Šis min jimas vyko 20 val. 30 min. ateitinink r muose. Programa buvo prad ta jaun smuikinink kvartetu, kuris išpild du Mozarto, po vien Haydno ir Beethveno dalykus. Min jimui pritaikyt kalb pasak prezidiumo narys Dr. A. Juška. Jis iškl sielos veikim žmogaus asme nybei ir tuos nuopelnus, kuri minimasis tautos atgimimo dainius tur jo lietuvi tautai ir paiai Mokslo Akademijai, kurios nariu jis buvo nuo pat sik rimos.

Apie jo k rybos tautiškuosius motyvus paskait skait mokyt. K. Akelis (Marijampol), o mokyt. J. Ambrazevi ius (Kaunas) steng si nustatyti Maironio viet lietuvi religin j literat roj.

Per min jim p. Lukošius padeklamavo iš Maironio k rybos „J rat ir Kastytis“ ir „Roma“, o p. Maka ino diriguojamas stud. ateitinink choras sudainavo šias Maironio sukurtas dainas: „Sunku gyventi“ (muzika A. Ka anausko), „Kur b ga Šešup “ (muzika . Sasnausko), „Vasaros nak tys“ ir „Užtrauksim nauj giesm “ (muzika J. Naujalio). Koncerto metu V. D. Un-to stud. ateitinink pirmininkas stud. A. Mar iulynas sveikina susirinkusius. Min jimas, kuris atsilankiusiems padar malon sp d , baigtas truput prieš 12 vai. nakties.

II.

VASARIO 28 D., ANTRADIEN

1. *Sekcij pos džiai*

Priešpiet susirinko trys naujos sekcijos, b tent: teologijos, kalbos, literat ros bei meno ir teoretini bei pritaikom j gamtos moksl . Taip pat skyrius susirinko moterys. Aptarti šie reikalai:

a. Teologijos.

(Vadovauja prof. Kan. Bl. esnys. vyksta Metropolijos Kunig Seminarijos I-je sal je), a. „Lietuvos teolog artimiausieji uždaviniai“ — Kan. Prof. Bl. esnys, b. „Papildomieji pranešimai“. — Doc. kun. Vencus ir kt.

b. Kalbos, literat ros ir meno.

(Vadovauja Dr. J. Eretas. vyksta T v Marijon sal je, Laisv s al. 61). a. „Estetikos reikšm etiniame gyvenime“ — Mons. K. Jas nas (Mintauja) b. „Kalbotyra mokykloj“ — Doc. Dr. A. Salys. c. „Lietuvi kalbos filosofijos reikalas“ — Lekt. Ad. Raulinaitis (Ryga), d. „Lotyn kalbos populiarinimas“ — Prof. Dr. Pr. Brenderis.

c. Teoretini ir pritaikom j gamtos moksl .

(Vadovauja prof. Dr. K. Pakštas. vyksta T v J zuit namuose. — a. „Srov s ir problemos dabartin j bijoigijoje“ — Prof. Pr. Šivickis. b. „Ratilai sferoje; j apskritimo santykiai su diametrais“ — Prel. A. Dambrauskas, c. „D l m s trigonometrijos vadov liuose vartojam kai kuri lygybi išvedimo“ — S. Antanaitis (Šiauliai), d. „Lietuvos atlasas“ — Prof. K. Pakštas, e. „Kraštotyros klausimo pad tis šiandienin je m s mokykloje“ — Ant. Bendaravi ius.

d. Moter .

(Vadovauja Dr. Karvelien . vyksta Šv. Šv. J zaus Širdies Tarnai i Seser vienuolyne, Vilniaus g-v Nr. 2). a. „Moters b kl viduriniais amžiais ir moter emancipacija“ — Dr. M. Andziulyt -Ruginien . b. „Kataliki moter moksliniai uždaviniai“ — St. Ladygien (Biržai).

2. Antras plenumo pos dis

Antras plenumo pos dis vyko antradien vasario 28 d. 15 val. 30 min Metropolijos Kunig Seminarijos didžiojoje sal je. Pirm j paskait skait gimnazijos direktorius Pr. Samulionis (Šv kšna) apie prel. Dambrausk — Lietuvos Katalik Mokslinink Nestor .

Po paskaitos suvažiavimo dalyviai nepaprastomis ovacijomis iššauk jubilijat pasirodyti ir visais balsais pri m nutarim pakelti j Akademijos garb s narius, už k Prel. A. Dambrauskas nuoširdžiai pad kojo.

Toliau prof. J. Eretas padar pranešim apie „L i e t u v o s Ž y m e s n y b i Ž o d y n .“ Atydžiai išklaustas pranešimas apie *Lietuvos Žymesnybi Žodyn* priimamas palankiai, d lto prezidium at j s pasi lymas jo neleisti atmetamas.

Apie „L. K. Mokslinink susiorganizavim ir artimiausius uždavinius“ referuoja Prof. Dr. Eretas. Darbo organizavimo projektas si lomas toks:

1. L. K. Mokslo Akademija nere iau kaip kas dveji metai organizuoja L. K. Mokslinink ir Mokslo M g j suvažiavimus. — 2. Dabar vykstan iame suvažiavime sekci j pos džiuose iš L. K. Mokslo Akademijos nari tarpo išrenkamos pastovios sekci j vadovyb s, nemažiau kaip iš tri j asmen . Jas patvirtina L. K. Mokslo Akademijos Valdyba. Be to, L. K. Mokslo Akademijos Valdybai duodama teis sekci joms, kurios šiame suvažiavime n ra išsirinkusios savo vadovyb s, jas paskirti. (*Pastaba:* Jei sek-

cijos nari tarpe neatsirast pakankamai L. K. Mokslo Akademijos nari , tai pastoviai sekcijos vadovybei sudaryti bent pirmininkas turi b ti tikrasis L. K. Mokslo Akademijos narys). — 3. L.K. Mokslo Akademijos Valdyba, drauge su sekcij pirmininkais sudaro nuolatin suvažiavimams organizuoti komitet . — 4. Suvažiavimo laik ir plenumo pos džio tvark , pasitarusi su sekcij pirmininkais, nustato L. K. Mokslo Akademijos Valdyba. — 5. Suvažiavimams organizuoti nuolatinis komitetas nustato sekcij paskait ir pranešim tvark . Jo užprašytos paskaitos turi pirmenyb prieš laisvai pasi lytas paskaitas bei pranešimus. — 6. Atskiros sekcijos, susitarusios su L. K. Mokslo Akademijos Valdyba, gali organizuoti atskirus suvažiavimus ir leisti savo leidinius. — 7. L. K. Mokslo Akademija, kiek leidžia jos l šos, leidžia leidinius, kuriuose spausdina, be L. K. Mokslo Akademijos doku- ment , suvažiavimuose skaitytas paskaitas, pranešimus ir pan. — 8. Suvažiavimams organizuoti nuolatinis komitetas L. K. Mokslinink ir Mokslo M g j suvažiavimuose skelbia moksliniams raštams temas. Jury-Komi- sijas kvie ia nuolatinis komitetas. — 9. Suvažiavimuose skelbiami L. K. Mokslo Akademijos Valdybos už savo mokslin darbuot aukštesn laipsn keliami nariai. — 10. Suvažiavimas apdovanoja moksle pasižym jus kata- lik mokslinink po vien premij . Kandidatus si lo L. K. Mokslo Akade- mijos Valdyba.

Po pranešimo eina diskusijos, kurios pabr žia tokio reguliamino rei- kalingum . Jis priimamas.

3. *Priimtos rezoliucijos*

Toliau eina sekcij ved j pranešimai. J santrauk rezolucij pa- vidalu patiekia mokyt. J. Ambrazevi ius. Priimamos šios rezoliucijos bei sumanymai:

1. Suvažiavimo prezidiumas, pasitar s su eile mokslo žmoni , si lo pertvarkyti L. K. Mokslo Akademijos status, kad jie b t daugiau pana- š s užsienio akademij status ir profesorius: A. Dambrausk , St. Šal- kausk ir Pr. Dovydait paskelbti pirmisiais Lietuvos katalik akade- mikais.

2. Rezolucij komisija si lo suvažiavimo prezidiumui pad koti J. E. Švietimo Ministeriui p. inž. Konst. Šakeniui už pasveikinim .

3. Istorijos sekcija nutar : pavesti aktualiems L. K. Mokslo Akademijos nariams istorikams neatid lojant kurti prie L. K. Mokslo Akademijos istorijos sekcij , traukiant j visus m s iki šiol pasireišku- sius jaunuosius istorikus, ir jai pavesti Lietuvos istorijos šaltini leidimo klausim . Iki kito L. K. Mokslinink ir Mokslo M g j suvažiavimo mi- n toji istorijos sekcija:

a. Populiarins Lietuvos istorijos šaltini leidimo klausim , b. Spiesis apie specijali spaud ir joje gvildens su istorijos šaltini leidimu susiju- sius klausimus, c. Darys pastang apsaugot nuo žuvimo ir sunykimo dabar dar esamus m s istorijos šaltinius bažny iose, dvaruose ir šiaip priva iuose archyvuose ir r pinsis steigti prie L. K. Mokslo Akademijos istorin mu- ziej . d. Stengsis išdirbti Lietuvos istorijos šaltini leidimo plan . e. Ieš- kos tam reikalui reikaling l š ir tinkamo darbui ved jo.

4. Teolog sekcija nutar :

. prie L. K. Mokslo Akademijos suorganizuoti pastovi teolog sekcija, kuriai vadovauti renkama valdyba iš penki asmen. Sekcijos uždavinys bus r pintis pastoracijos ir religijos mokslo pažanga, leidžiant raštus ir šaukiant pasitarimus. — b. Organizuoti kunigams šie mokslinio pob džio kursai ir kongresai: pastoraciniai, homiletiniai, katechetiniai, ir socialiniai. — c. Anketos keliu sužinoti ir suregistruoti, kas yra pareng s ar rengia teologinio turinio mokslo ar populiarie veikal ir pasir pinti išleisti kas reikalinga ir tinka ši dien reikalams. Jei aktualiais klausimais veikal niekas nerašyt, surasti reikalingiems raštams parašyti autorius.

5. Filosofijos sekcija nutar: atsižvelgiant filosofijos reikšm aukl jimui ir visam gyvenimui reikalinga: a. prapl sti filosofin s propedeutikos kurs m s aukštesniosiose mokyklose. — b. vesti propedeutik vis tip aukštesnias mokyklas. — c. Išleisti elementarin filosofijos vadov l. — d. Be to, atsižvelgiant *philosophia perennis* aktualum m s laikais ir tai, kad jai priešingomis id jomis maitinami net katalikai per universitet ir spaud, reikia pasir pinti tinkamu universitetinio kurso katalikišku veikalu.

6. Kalbos, literat ros ir meno sekcija, matydama, kad gerai suprastas menas teigiamai veikia krikš ionišk moral, ragina katalikus rašytojus ugdyti grožio pom g visuomen j, o pedagogus pratinti jaunim kritiškai vertinti meno k rinius. — Lietuvi ir svetim j kalb d styme iš-tisai naudotis kalbos istorijos ir fonetikos pastabomis, o VIII-os klas s kalbos pagrind kurse tas pastabas susistematizuoti ir pagilinti. R pintis daugiau bendrine m s kalbos ištarme ir, kalbos jausmui išugdyti, glaudžiau susieti vis rašomosios kalbos mokym su gimtosios tarm s pažinimu. —

7. Teisinink sekcija nutar:

a. sudaryti prie L. K. Mokslo Akademijos nuolatin katalik teisinink sekcij. — b. R pintis, kad b t paruoštas ir išleistas veikalas apie teis s pagrindus, teis s teorijos sroves ir j kritik. — c. Pageidaujama, kad b t einama prie katalik teisinink teis s laikraš io leidimo. —

8. Gamtos sekcija:

a. pabr žia savo gamtos mokslo spaudos reikšm ir ragina palaikyti žurnal „Kosmos“. — b. Pritaria sumanymui paruošti ir išleisti Lietuvos atlas ir prašo L. K. Mokslo Akademij šiuo klausimu susir pinti. — c. Suvažiavimas susir pino apieista kraštytyros pad timi m s mokykloje ir prašo L. K. Mokslo Akademij steigti kraštytyros sekcij.¹

9. Lietuvos Katalik Universiteto reikalai:

Lietuvos Katalik Mokslinink ir Mokslo M g j suvažiavimas matydamas, kad: a. yra gyvas reikalas visas katalik mokslo paj gas suburti vien gyvasting mokslo židin; b. aukštoji katalik mokslo staiga tur t ypating reikšm lietuviškajai kult rai, kuri augo ir tarpo Bažny ios globojama ir gyvo religingumo skatinama; c. vieninga ir didel pasaul ži ra, kokia yra katalikyb, yra reikalinga tikrojo mokslo pažangai, o pats moks-

¹ Sutikdami su visais šiais rezoliucijose pamin tais darbais suvažiavimo dalyviai, žinoma, neman, kad juos tur t nudirbti viena L. K. Mokslo Akademija ir tai trumpiausiu laiku (sakysime, iki sekan io suvažiavimo). Tai daugiau s rašas t darb, kurie šiuo laiku yra itin svarb s ir kuri realizavimas tur t ypatingai r p ti atitinkam sri i specialistams.

us pad t t pasaul ži r iškelti aukšt s moningum ir d. Lietuvos katalikai turi neatsilikti, bet prisid ti prie kit krašt darom pastang ir laim jim šioj srityj, nuoširdžiai sveikina Lietuvos Katalik Universiteto id j , kvie ia visus prie šio k rybinio žygio prisid ti ir iš jo vadovyb s laukia, kiek galint, greitesnio tos id jos visiško realizavimo. — Rezoliucija visais balsais priimama.

10. Atsižvelgdamas nepaprastas Lietuvi Katalik Mokslinink darbo s lygas, pirmasis L. K. Mokslinink ir Mokslo M g j suvažiavimas kvie ia visus katalikus mokslininkus bei mokslo m g jus prie didžiausio vieningumo ir širdingo solidarumo.

Pagaliau dar sudaromos atskir sekcij vadovyb s. Teolog sekcijos vadovyb sudaro: Kan. Bl. snys, Doc. Venckus, Doc. D-ras esaitis, prel.

V. Borisevi ius (Telšiai) ir D-ras Padalskis (Vilkaviškis). — Filosofijos-pedagogikos sekcijos vadovyb : Dr. Kl. Ruginis, Pr. Montvydas ir kun. K. Žitkus. — Kalbinink etc. vadovyb : D-ras A. Salys, D-ras J. Grinius, prof. Brenderis, mokyt. J. Ambrazevi ius ir mokyt. J. Vosylius. — Socijalini etc. moksl vadovyb : Kun. M. Krupavi ius, D-ras VI. Juodeika ir D-ras Gr. Valan ius.

4. *Pabaiga*

Baigdamas suvažiavim prel. V. Borisevi ius (Telšiai) d koja visiems suvažiavime dalyvavusiems, ypatingai J. E. Vyskupams ir Kauno Metropolijos Kun. Seminarijos Rektoriui, kuris malon jo priglausti gražiose savo patalpose suvažiavim .

Suvažiavimas baigiamas kun. Chomskio vedamo Metropolijos Kun. Seminarijos choro didinga giesme ir Tautos himnu.

Dalyviai skirstosi patenkinti. Jie pasiryž už dvej met , t. y., 1935 metais, susirinkti ir prad t j darb varyti toliau, o iki to susivažiavimo uoliai atsiduoti mokslinei k rybai.

Korekt ros klaidos:

Išspausdinta:	Turi b ti :
1 psl. pas-tangas	pa-stangas
132 psl. 1-oje eil. — kiti!	tiki!
273 psl. persilaužymas	persilaužimas.
286 psl. Jakštas 115	Jakštas 155
287 psl. Malakaukis	Malakauskis
287 psl. Nietzsche	Nietzsche
452 psl. antrašt je amiž	amži .
498 psl. C ₁ = FC	C ₁ =2 FC.